

УДК 327.5

DOI 10.30970/vir.2020.48.0.11041

НЕЗАКОННІ ЗБРОЙНІ ФОРМУВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ

Олександр Феденко, Василь Панасюк

*Національна академія сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного,
вул. Героїв Майдану, 32, м. Львів, Україна, 79012, тел. (032) 258-44-30,
e-mail: analitik35@gmail.com, vasilpanasiuk222@gmail.com*

Інструментів досягнення цілей гібридної війни існує багато. І стверджувати, що вони достатньо відомі та вивчені – хибно. Одним з таких інструментів є новоутворені збройні формування. У статті розглянуто питання виникнення і розвитку незаконних збройних формувань як одного з головних інструментів досягнення мети гібридної війни в Україні, а також особливості реалізації системи комплексних і взаємозалежних підготовчих та виконавчих заходів країни-агресора в розвитку внутрішньої воєнно-політичної ситуації в Україні та зовнішньої довкола неї. Сформовано рекомендації щодо подальшої боротьби з незаконними збройними формуваннями.

Ключові слова: збройні конфлікти; незаконні збройні формування; гібридна війна; партизанська війна; тактика дій; Збройні сили України.

У сучасних умовах у світі та його регіонах відзначається зростання кризових ситуацій, результатом яких, зазвичай, є різні за масштабами воєнні конфлікти. Здебільшого експерти вважають, що запустити руйнівні процеси глобальної деструкції можуть ті чи інші локальні збройні конфлікти, що втягують у свою воронку все більше число держав і недержавних утворень.

Збройні конфлікти вже перетворились у постійні сателіти розвитку міжнародних відносин, впливають на них і створюють серйозну загрозу національній безпеці окремих країн, в тому числі й України.

Збройний конфлікт набуває якісно нового наповнення як за змістом і масштабом бойових дій, кількісно-якісними показниками, так і за типом суперечок, які вирішуються. На першому плані – це соціально-політичні передумови виникнення конфліктів, етнічні, конфесійні суперечки, сепаратизм, територіальні протиріччя, національний менталітет (егоїзм) того чи іншого етносу, елементарна боротьба за владу, економічні суперечки тощо.

Наприклад, основоположник концепції «м'якої», а потім і «розумної» сили Дж. Най у своїй недавній публікації «Майбутні війни» веде мову вже не про «м'яку» або «розумну», а про пряму військову силу. Зокрема, в публікації

наголошується: «... війни і застосування сили ... еволюціонують, підлаштовуючись під правила і тактику бойових дій нового покоління».

У четвертому поколінні війн подібний децентралізований підхід отримує подальший розвиток – явний фронт взагалі відсутній. Бойові дії фокусуються на громадянське суспільство противника, проникненні всередину його території для придушення політичної волі [4].

Конфлікти, що відбулися у Чечні, Афганістані, Придністров'ї, Нагірному Карабаху, Грузії зачіпають національні інтереси України: зрив постачання нафти та газу, неконтрольований обіг (контрабанда) зброї і наркотиків, збільшення міграційних процесів в Україні тощо.

Розуміючи важливість цього питання і його актуальність, зважаючи на умови ведення захисту країни, переглянуто і прийнято нову Воєнну доктрину України.

У змісті Воєнної доктрини України, зокрема, у п. 9 зазначено, що спеціальними службами РФ проводиться «...активізація розвідувально-підривної діяльності в Україні з метою дестабілізації внутрішньої соціально-політичної обстановки... та з метою підтримки не передбачених законом збройних формувань у східних регіонах України...»; діяльність яких «...спрямована на дестабілізацію внутрішньої соціально-політичної ситуації в Україні, залякування населення, позбавлення його волі до опору, порушення функціонування органів державної влади, місцевого самоврядування, важливих об'єктів промисловості та інфраструктури...».

Крім того, в п. 10 визначено, що воєнно-політичними викликами, які можуть перерости в загрозу для нашої країни в середньостроковій перспективі є «...використання противником як власних збройних сил, так і підтримуваних ними не передбачених законом збройних формувань, терористичних угруповань, найманців як інструменту досягнення власних інтересів». У зв'язку з цим, «...виходячи із засад внутрішньої і зовнішньої політики, з урахуванням характеру актуальних загроз національній безпеці основними завданнями воєнної політики України у найближчий час і в середньостроковій перспективі є: ... ліквідація не передбачених законом збройних формувань...» (п. 17) [2].

Предмет, якому присвячено дослідження, постав на порядку денному у світі давно і, на превеликий жаль, широкого об'єктивного аналізу не сягнув тому, що: по-перше, кожний варіант цього питання є особливим; по-друге, він із дивовижною постійністю залишається за рамками політичних і спеціальних військових досліджень, описів бойових дій; по-третє, він специфічний і адаптований до умов, у яких зароджується і відбувається.

Він ретельно не досліджений вітчизняною наукою, оскільки не піддавався спробам його коректного вписування в систему національного і міжнародного законодавства. Він не торкався безпосередньо до плину нашої історії, хоча ця складова – *незаконні збройні формування* (НЗФ) – в тому чи іншому вигляді з'являється у більшості сучасних військових конфліктів.

При розбудові збройних сил сучасних держав, доктрини яких, здебільшого, проголошують однозначну спрямованість на боротьбу із зовнішнім ворогом,

зрідка трапляються ознаки серйозного професійного ставлення до незаконних збройних формувань та їхніх методів боротьби як до певного виду військової небезпеки, хоча деякі військові дослідники звертали на це увагу ще на початку минулого століття. Достатньо пригадати Е. Месснера, який в книзі «Всемирная мятежейовна» наголошував, що «...треба перестати думати, що війна – це коли воюють, а мир – коли не воюють ... Сучасна форма війни є заколот. Це – відхилення від догм класичного військового мистецтва ... Насильство (заякування і терор) і партизанство – головна «зброя» в цій війні ... Воювання партизанами, диверсантами, терористами, шкідниками, саботажниками, пропагандистами прийме в майбутньому величезні розміри...» [5].

Сучасні вітчизняні дослідники, які звернулись до цього питання, зазначають: погляди на характерні риси сучасних воєнних конфліктів, які треба аналізувати під час оцінювання і прогнозування воєнно-політичної обстановки та виникнення військових конфліктів (В. Бочарніков, С. Свешніков); зміст гібридної війни Росії проти України, аналіз змісту збройних конфліктів останніх років, який доводить вихід на перший план невійськових методів досягнення стратегічних цілей (О. Левченко); особливості і відмінності боротьби з НЗФ на сході України від спеціальних операцій в Чечні, Дагестані (І. Руснак); технології гібридної війни РФ проти України (Ю. Радковець); низку питань теорії воєнного мистецтва і практики бойового застосування військ (В. Герасименко, І. Цибулько, А. Андросов); аспекти, пов'язані з розвитком форм і способів ведення бойових дій іррегулярними (незаконними) збройними формуваннями (В. Кобко).

Гібридна війна визначається як основний метод дій в асиметричній війні, що ведеться на трьох вибіркових складових поля бою: серед населення конфліктної зони, населення в тилу, міжнародного співтовариства. Вона включає реалізацію комплексу гібридних загроз різного типу: традиційні, нестандартні, масштабний тероризм, а також підривні дії, в ході яких використовують різні, часто інноваційні технології для протистояння військовій силі. Це можуть бути, наприклад, масовані кібератаки, дії в енергетичній сфері та інші заходи.

У воєнно-політичному контексті поняття «гібридна війна» може об'єднувати широкий діапазон дій, які здійснює противник з використанням військових і іррегулярних формувань з одночасним залученням цивільних компонентів.

Експерт Д. Кілкуллен стверджує, що «...останнім часом в дедалі більшій кількості випадків недержавні іррегулярні підрозділи користуються підтримкою державних структур тих чи інших країн, аж до включення до складу недержавних іррегулярних формувань невеликих підрозділів спеціальних сил і розвідувальних груп збройних сил цих держав спонсорів. Ці держави будуть до останнього заперечувати свою участь в такого роду конфліктах. У цих конфліктах всі сторони будуть максимально використовувати асиметричні методи досягнення своїх інтересів» [4].

Таким чином, питання щодо вивчення змісту створення і діяльності незаконних збройних формувань у східних регіонах України є актуальним і доцільним.

Уже понад п'ять років уся світова спільнота спостерігає за подіями, що відбуваються в Україні. Усім світом визнано, що проти України здійснюється пряма агресія шляхом розв'язання війни принципово нового типу. Достатньо ознайомитись зі статтями 158, 166, 169 Щорічного звіту щодо дій з попереднього розслідування прокурора Міжнародного кримінального суду Фату Бенсуда від 14 листопада 2016 року.

Тобто противник здійснює свою агресію не тільки у військовому відношенні, а й у інших сферах: інформаційній, економічній, фінансово-торговельній, енергетичній тощо. У воєнно-політичному контексті поняття «гібридна війна» може об'єднувати широкий діапазон дій, які здійснює противник з використанням військових та іррегулярних формувань з одночасним залученням цивільних компонент.

Досвід війн в Афганістані, обох Чеченських кампаніях та бойових дій на південному сході України засвідчує, що основною діючою силою є *незаконні збройні формування* (НЗФ) – воєнізовані формування, створені для силового захисту інтересів визначеного фінансово-економічного або політичного (релігійного) угруповання, управління якими здійснює авторитетний політичний (релігійний) чи військовий лідер.

Незаконні збройні формування створюють, як засвідчує досвід, за територіальним принципом, вони не мають єдиного керівництва і діють, здебільшого, розрізнено. В них об'єднуються жителі одного населеного пункту або адміністративного району (наприклад, т.зв. «загони самооборони», батальйон «Привид» в Алчевську, батальйон «Рим» в Свердловську). Їхня діяльність може і не обмежуватися цими територіями. Зведення окремих збройних формувань у великі загони можливо у разі оборони великих населених пунктів, певної роботи лідерів різних рухів щодо об'єднання зусиль проти загального «ворога», а також за закликом релігійних лідерів або сил, які проголошують себе «законним» урядом.

Відповідно до аналізу вітчизняних і західних джерел інформації, які вивчають теоретичні основи діяльності НЗФ, спочатку на певній території створюють розрізнені загони бойовиків чисельністю до 60–100 осіб. Озброєні вони переважно стрілецькою зброєю (гвинтівками, пістолетами і автоматами). Організаційна різноманітність загонів доповнюється різноманітністю і в їхньому озброєнні. Проте разом з легкою стрілецькою зброєю вони мають і цілком сучасні ПЗРК, РПГ, гармати та міномети.

Спеціально призначені бойовики займаються питаннями забезпечення загону боєприпасами, продовольством, іншими складовими.

Тісний зв'язок з місцевим населенням є одним з основоположних принципів функціонування незаконних збройних формувань. Їхнє комплектування, забезпечення одягом, продовольством, складськими та іншими приміщеннями, надання медичної допомоги, не кажучи вже про пряму військову допомогу – далеко не повний перелік «послуг», що надає саме місцеве населення. Отож організатори сепаратистських рухів наполегливо нав'язують населенню думку, що загони бойовиків – це «захисники народу». З цією метою спеціально

підготовлені особи розповсюджують серед місцевих жителів «правду» про звільнення сил правопорядку і іншу брехню.

Найменший прояв лояльності з боку місцевого населення до Збройних сил жорстоко присікають, аж до фізичного знищення [1, с. 183].

Як ми зазначали, сучасні конфлікти, якою б не була їхня природа, відрізняються тим, що вони вкрай рідко утримуються в рамках двостороннього протиборства. У міру їхнього розвитку кожна зі сторін-учасниць набуває на міжнародній арені союзників і противників, явну і таємну підтримку або протидію. З плином часу, коли виявляється затяжний характер конфлікту, його політичний зміст і тенденція до ескалації, зброя починає надходити потоком з суміжних країн, регіонального оточення і світових центрів. Особливу роль відіграє «чорний ринок» озброєнь.

При цьому найгостріші сучасні конфлікти подібного роду неодноразово доводили, що створити регулярну повстанську армію без зовнішньої допомоги неможливо [7].

Створення НЗФ може відбуватися і іншим шляхом, що характерно для регіонів із сильними сепаратистськими рухами, слабким керівництвом центру, або на територіях, що знаходяться під тривалою окупацією.

Створюються служби безпеки, контррозвідки (наприклад, «МГБ», «Генпрокуратура», «МВС»). З розвитком конфлікту і неприйняттям активних заходів з роззброєння загонів, їх зводять у більші формування, відбувається централізація управління, створюються базові райони, навчальні центри і склади. Накопичується зброя, зокрема важка техніка і озброєння. Ці формування реорганізують у роти, взводи і відділення або рівні за значенням структури.

У цьому випадку формування силових структур відбувається легітимним (з погляду керівництва сепаратистів або окупантів) шляхом. Створюються «армії» (наприклад, оперативне командування «Донецьк», «народна міліція ЛНР») або збройні сили «армійські корпуси», «МВС», органи «держбезпеки», «МГБ»), інші напівзаконні структури («ГРУ ДНР», загін особливого призначення «Легіон» тощо), які фактично належать до класичних НЗФ. Вони мають структуру і склад за типом військових: бригади або полки, батальйони, роти, взводи, відділення. Коли є можливість, в структурі імпровізованих «армій» можуть бути представлені деякі види військ (авіація, ППО, артилерія та інші) з відповідним озброєнням і технікою. Важка бойова техніка і колективна зброя обмежують маневрені можливості загонів, прив'язують їх до баз постачання і ремонту.

Основними джерелами постачання озброєння НЗФ є: «воєнторг» – постачання з боку посібників бойовиків або іноземної держави, яка фінансує діяльність сепаратистів (у випадку з Україною з боку Російської Федерації); захоплення його у сил правопорядку, армійських формувань; вилучення у різноманітних охоронних структурах і населення. Бойовики прагнуть озброїтися тими ж системами зброї, що знаходяться в структурах, з якими вони воюють.

Комплектуються загоны добре підготовленим особовим складом різних вікових категорій (20–50 років) за принципом добровільності, а також за рахунок мобілізації чоловічого населення. Примусово мобілізовані чоловіки

значно поступаються добровольцям в підготовці, в бойових якостях, в психологічній готовності до бойових дій. У НЗФ існує також питома вага колишніх злочинців – звільнених з колоній, СІЗО і в'язниць. Знаходять собі притулок в бандформуваннях і злочинці, що знаходяться в розшуку. Тому не випадково діяльність НЗФ успішно поєднується з пограбуваннями, розбоєм, мародерством і насильством. При оцінці складу і чисельності НЗФ важливо враховувати ту обставину, що вони мають і т.зв. «резерви» – співчуваючі групи населення з постійним місцем проживання, які формально ведуть законслухняний спосіб життя, але майже завжди мають укриття і зброю в схованках. Фактичний резерв складають і колишні учасники незаконних формувань, які в ході заходів щодо роззброєння добровільно відмовилися від участі в них, склали зброю і легалізувалися. Періодично ці дві категорії населення вливаються в загони бойовиків, що діють, для участі в масштабних акціях, ведуть розвідку, їх залучають для дезінформації сил правопорядку. Події на Донбасі проілюстрували, що в загонах НЗФ можуть знаходитися найманці, а також добровольці з інших регіонів і з-за кордону. Найманці – доволі підготовлені і боєдатні бойовики, яких використовують під час виконання найскладніших завдань, що вимагають високої бойової кваліфікації, а також як радників командирів бандгруп і інструкторів навчальних центрів. Зокрема, на Донбасі вербуванням найманців займалися структури «Доброволец.орг», терористичне угруповання «Інтербригади» (пов'язані з діяльністю екстремістської партії «Інша Росія»), установи, афілійовані з ФСБ і ГРУ. Найманці можуть об'єднуватися в окремі загони (або скласти їхню основу), вони орієнтовані на конкретні бойові завдання зі здійснення терактів і диверсій (батальйони «Квачі», «Суть часу» та ін.). Хоча основний контингент НЗФ пройшов службу в армії і має військову підготовку, на стадії централізації керівництва організують навчальні центри (школи). Передусім це зумовлено тим, що під час партизанської війни, здійснення терористичних актів потрібні значною мірою особливі знання, уміння і навички.

Приділяють увагу і навчання пропагандистської роботи з населенням. «...У майбутній війні воювати будуть не на лінії фронту, а на всій поверхні території обох супротивників, тому що позаду озброєного фронту виникнуть фронти політичний, соціальний, економічний; воювати будуть не на двовимірній поверхні, як у давнину, не в тривимірному просторі, як було за часів народження військової авіації, а в чотиривимірному, де психіка воюючих народів є четвертим виміром. Воююча сторона буде на території іншої країни створювати і підтримувати партизанський рух, буде ідейно і матеріально, пропагандистсько і фінансово підтримувати там опозиційні партії, буде всіма способами живити там непослух, шкідництво, диверсію і терор, створюючи там заколот...» [5].

Відповідно, війну щораз більше політизують, ведуть заради залучення на свій бік населення, а сили опору трансформують з чисто військової організації у військово-політичну. Ось чому бойові дії відбуваються не тільки там, де вони доцільні з військової точки зору, але й там, де це політично важливо.

Навчальні центри (школи) дають бойовикам достатньо високу підготовку. Роботу таких центрів координують представники ЗС РФ і співробітники російських спецслужб. На території РФ і т. зв. «ЛНР/ДНР» створені і функціонують 57 розвідувальних таборів, центрів і інших закладів. Підрозділи військової розвідки створені в кожному військовому формуванні бойовиків. Кожен з центрів в середньому раз на два місяці здійснює випуск бойовиків, які вливаються в диверсійно-розвідувальні групи, що вже діють, або новоутворені, активізуючи таким чином їхню діяльність.

Аналіз ходу збройної боротьби під час проведення АТО/ООС ЗС України засвідчує, що головний чинник, який визначає тактику дій НЗФ – всебічний облік історичного досвіду партизанської війни. Тактика дій бандформувань «ЛДНР» ґрунтується на використанні досвіду басмацького руху, карабаського, абхазького і чеченського сепаратизму, чий досвід діяльності реалізовували на практиці російські інструктори на Донбасі.

Так, наприклад, на початковому етапі в Україні «кумулятивний ефект» від комплексу заходів «гібридної війни» забезпечували реалізацією системи комплексних і взаємозалежних підготовчих та виконавчих заходів, пов'язаних з координацією діяльності значної кількості учасників, які діють на території країни-мішені та за її межами. У рамках таких заходів сторона-агресор реалізувала такі кроки: пошук джерел стійкого фінансування протестного руху, озброєних формувань як з боку зовнішніх зацікавлених сил, так і з використанням внутрішніх можливостей; виявлення протестних політичних об'єднань і суспільних груп, здатних брати участь у спланованих акціях ненасильницького, а потім і силового характеру, аж до громадянської війни; визначення практичних гасел, максимально наближених до реальних вимог протестних суспільних груп, дії яких можуть використовувати для делегітимізації і зламу існуючої влади; підготовка лідерів, здатних очолити політичний протест; підготовка у спеціалізованих таборах польових командирів і бойовиків для силових акцій, організація мобілізаційних пунктів за кордоном і маршрутів перекидань найманців; забезпечення підтримки опозиції і здійснення її експансії в регіони.

Вже стає зрозумілим, що в процесі організації, планування та проведення спеціальними службами РФ військової, а точніше спеціальної, операції було здійснено низку відповідних підготовчих заходів перед початком її активного етапу. Виконували це шляхом використання підготовлених осіб, передусім громадян України, переміщуючи їх на територію, де планували організувати та проводити операцію з дестабілізації обстановки. Результатом цього комплексу підготовчих заходів став, фактично: тотальний контроль з боку сепаратистів над системою інфраструктури на певній території, над органами державної влади та представниками місцевих силових структур (СБУ, МВС тощо); створення режиму «сприяння» в районі Державного кордону; у Криму і на сході України Москвою було продемонстроване швидке, а, отже, заздалегідь підготовлене створення «груп тиску», «агентів впливу», які склалися з «елементів місцевого населення і керівництва», але тих, якими керували та яких

підтримували ззовні, і ця тактика була використана ніби для захисту етнічних меншин.

Проведений аналіз засвідчив, що до сильних сторін дій бойовиків з урахуванням особливостей дій НЗФ на сході нашої держави можна зачислити: добре організовану розвідку; використання місцевого населення (жінок та дітей для вирішення розвідувальних завдань); маневреність; вмiле застосування зброї, особливо мінометів, зенітних засобів та мін, снайперського вогню; взаємну підтримку та стійкість у бою; доскональне знання місцевості, що давало змогу бойовикам раптово нападати, швидко зосереджувати сили в потрібному місці, своєчасно виходити з бою, переховуватися у важкодоступних місцях; мобілізаційні можливості НЗФ; чітку систему управління (її здійснюють централізовано з використанням сучасних засобів зв'язку); сувору дисципліну, що спиралася на релігійні принципи, національно-релігійний фанатизм та готовність до самопожертви (система «смертників», камікадзе); наявність у загонах добре навчених, досвідчених найманців та інструкторів, які пройшли всебічну підготовку в спеціальних таборах; завчасну підготовку населених пунктів та місцевості до довготривалої оборони; створення запасів озброєння, боеприпасів та матеріальних засобів; широке використання автомобільного та іншого транспорту; оснащення сучасним озброєнням та спорядженням; чітку організацію ротації (заміни) бандитів у зоні бойових дій; використання камікадзе як засобу досягнення стратегічної мети [3].

Слабкими сторонами бандформувань є: нестача особового складу і ресурсів. Найбільш вразливим для дій бандформувань є знищення їхніх баз постачання, блокування маршрутів доставки підкріплень, зброї і продовольства. Це на певний час нейтралізує активну діяльність банди. Вразливою стороною бандформування є їхня залежність від місцевого населення. Часткова або цілковита його відсутність значно знижує ефективність їхніх дій. У зв'язку з цим одним з головних завдань НЗФ є завоювання і утримання підтримки з боку місцевого населення. Крім того, в середовищі бандитів є політичні, релігійні та етнічні розбіжності [6].

Знаючи сильні і слабкі сторони противника, нам необхідно їх враховувати у плануванні і здійсненні наших подальших дій.

Досвід попередніх років розглядали як щось випадкове, не властиве сучасній збройній боротьбі і не гідне уваги «серйозного» військового мистецтва.

Регулярна армія, хоча і отримує поразку тактичного рівня, зазвичай до останнього дня війни зберігає свою організаційну стійкість, матеріально-технічну перевагу, здатність продовжувати бойові дії і здобувати перемоги. Саме тому НЗФ продовжують воювати «не за правилами». Вони, як і раніше, вдаються, здебільшого, до обходів і охоплень, уникають позиційних дій, не концентруються перед фронтом головних сил противника, не намагаються «пробивати» його оборону, не обмінюються з ним прямолінійними ударами на фіксованих рубежах. І хоча параметри окремих бойових епізодів значно зростають, загальна картина військових дій, набуваючи більш чіткого контуру, по суті, змінюється мало.

Як бачимо, сучасні локальні війни і конфлікти доводять помилковість запропонованих принципів. Вони самі по собі є винятком з правил. Дії військ в них не вписуються у загальноприйняті нормативи.

Отже, збройні сили, систему безпеки і поліцію сучасних держав формували в так звану «догібридну» епоху, і підготовлені вони для ведення боротьби з конкретними, визначеними зовнішніми і внутрішніми ворогами. Якщо не змінити цей підхід, не перейти від функціональної до цільової побудови підрозділів щодо усунення загроз, держави приречені програвати своїм недержавним противникам.

На практиці для боротьби з такими противниками потрібно створювати комплексні єдині групи, в яких братимуть участь збройні підрозділи, розвідувальні загони, внутрішні війська, національна гвардія, національна поліція та представники інших секторів безпеки, які знають, вміють і мають право діяти як проти повстанців, маніфестантів тощо, а також різні структури берегової охорони та ін., приватні військові компанії, які не так скуті різного роду державними приписами [4].

У випадку повернення тимчасово окупованої території Донбасу під юрисдикцію України слід чекати подальшої боротьби силових структур з підпільною терористичною діяльністю НЗФ сепаратистів. Такий процес може тривати 1–3 роки, залежно від ступеня впливу російських спецслужб на надання організаційно-матеріальної допомоги бойовикам, а також потенціалу українських правоохоронних органів своєчасно реагувати на зростання терористичних загроз.

Отже, НЗФ є доволі реальною і вагомою силою, яка здатна здійснити потужний вплив на виконання завдань військами держави. Тактика дій НЗФ відрізняється різноманітністю засобів, форм і методів боротьби, що застосовують відповідно до завдань, обстановки, умов забезпеченості і постачання, ступеня підготовки формувань.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Баранов А. Тактико-спеціальна підготовка войскового разведчика : учебно-практическое пособие / А. Баранов, Ю. Маслак // Екатеринбург : Деловая книга, 2006. – С. 175–201, 208–215, 334.
2. Военна доктрина України, Указ Президента України від 24 вересня 2015 року № 555/2015 [Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/555/2015> (дата перегляду 15 лютого 2020).
3. Кобко В. А. Підготовка та проведення спеціальної операції у збройних конфліктах другої половини ХХ століття : автореферат дисертації. / В. А. Кобко. – Київ, 2004 [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://referatu.net.ua/referats/7569/154830> (дата перегляду 1 березня 2020).
4. Ларина Е. Мировойна. Все против всех. Новейшие концепции боевых действий англосаксов / Е. Ларина, В. Овчинский // Коллекция Изборского клуба. – Книжный мир, 2015. – 416 с.
5. Месснер Е. Всемирная мятежевойна – Жуковский / Е. Месснер. – Москва : Кучково поле, 2004. – 512 с. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://militera.lib.ru/science/0/pdf/messner_ea01.pdf (дата перегляду 26 лютого 2020).
6. Мочалина И. Некоторые вопросы организации и тактики действий незаконных вооруженных формирований Чеченской Республики / И. Мочалина [Электронный ресурс]. –

Режим доступа : <https://www.you-books.com/book/I-A-Mochalina/Nekotorye-voprosy-organizaczi-i-taktiki-dejstvij> (дата перегляду 29 січня 2020).

7. Шкирко А. Армия и внутренние войска в противоповстанческой и партизанской борьбе. Мировой опыт и современность / А. Шкирко, В. Золотарев. – Москва, 1997. – 194 с. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://militera.lib.ru/science/sb_antipartizan/index.html (дата перегляду 8 лютого 2020).

Стаття надійшла до редколегії 30.08.2019

Прийнята до друку 10.09.2019

ILLEGAL ARMED FORMATIONS AS A TOOL FOR HYBRID WARFARE

Aleksandr Fedenko, Vasyl Panasiuk

*Hetman Petro Sahaidachny National Army Academy,
32, Heroiv Maidanu Str., Lviv, Ukraine, 79012, tel. (032) 258-44-30,
e-mail: analitik35@gmail.com, vasilpanasiuk222@gmail.com*

There are many tools to achieve the goals of a hybrid war. And to say that they are well known and studied is false. One of them is the newly formed armed forces. The article deals with the emergence and development of illegal armed groups as one of the main tools for achieving the goal of hybrid warfare in Ukraine. And especially the implementation of integrated and related preparatory and executive activities of the country – aggressor in the development of the internal military-political situation in Ukraine and the external environment. To continue the fight against illegal armed groups have been made some recommendations.

Key words: an armed conflict; illegal armed groups; a hybrid warfare; a guerrilla warfare; the tactics; the Armed forces of Ukraine.